

บทคัดย่อ

โดยปกติหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายละเมิดของไทยจะยึดวัตถุประสงค์หลักในการชดเชยความเสียหายตามที่เกิดขึ้นจริงเป็นสำคัญ ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นเมื่อโจทก์ถูกกระทำละเมิด โจทก์จะมีหน้าที่นำสืบให้ศาลเห็นว่าตนได้รับความเสียหายอย่างไร และมีปริมาณเพียงใด โดยศาลจะกำหนดค่าเสียหายขึ้นตามความเสียหายที่โจทก์พิสูจน์ได้เป็นหลัก หากกรณีใดที่โจทก์พิสูจน์ว่าตนได้รับความเสียหายแต่ไม่สามารถพิสูจน์ถึงจำนวนค่าเสียหายได้ ศาลก็จะกำหนดค่าเสียหายโดยพิจารณาจากพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำละเมิดนั้น ๆ แม้ว่าหลักการดังกล่าวจะเป็นหลักที่สร้างความเป็นธรรมให้แก่คู่กรณีในทุก ๆ ฝ่าย เนื่องจากเมื่อผู้กระทำละเมิดก่อความเสียหายขึ้นเพียงใดย่อมต้องมีหน้าที่รับผิดชอบใช้ค่าเสียหายเป็นจำนวนเท่านั้น และในขณะเดียวกันทางฝ่ายผู้เสียหายเอง ไม่ว่าจะได้รับความเสียหายเป็นปริมาณเท่าใด หากได้รับการชดเชยตามความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้วก็จะทำให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมเสมือนหนึ่งไม่มีการกระทำละเมิดเกิดขึ้นเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามการศึกษารากฐานว่าหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนที่ใช้อยู่ทุกวันนี้ยังมีความแข็งแกร่งไม่เพียงพอต่อสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน เนื่องจากมีกรณีที่พฤติกรรมของผู้กระทำละเมิดมีความชั่วร้ายมาก โดยเป็นการจงใจกระทำละเมิดทั้ง ๆ ที่รู้ว่าหากกระทำไปจะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น แต่ก็มิได้แยแสใส่ใจกับผลของการกระทำนั้น ในกรณีดังกล่าวหากกำหนดค่าสินไหมทดแทนโดยอาศัยตามหลักการที่มีอยู่ กล่าวคือ เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นเท่าใดแม้จะเป็นจำนวนเพียงเล็กน้อย ศาลก็จะกำหนดค่าเสียหายตามความเสียหายที่โจทก์พิสูจน์ได้อาจส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของสังคมด้วยเหตุที่จำเลยซึ่งมีพฤติกรรมชั่วร้ายอาจไม่รู้สึกเข็ดหลาบจากความรับผิดชอบที่ได้รับจากการชดเชยค่าเสียหาย และในที่สุดก็จะหวนกลับมากระทำละเมิดด้วยพฤติกรรมเช่นเดิมอีก ชั่วร้ายกว่านั้นกรณีดังกล่าวยังอาจเป็นเยี่ยงอย่างให้คนในสังคมกระทำละเมิดด้วยพฤติกรรมแบบเดียวกันจนกลายเป็นปัญหาสังคมตามมาภายหลังได้ ทั้งนี้หากหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนของไทยได้นำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ซึ่งเป็นค่าเสียหายประเภทที่มีได้มุ่งชดเชยความเสียหาย (Non – Compensatory Damages) ที่ใช้อยู่ในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์เข้ามาเสริมกับหลักการที่ใช้อยู่ จะทำให้หลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในคดีละเมิดของไทยมีความแข็งแกร่งและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากกรณีที่มีพฤติกรรมของจำเลยมีความชั่วร้ายมาก ศาลอาจกำหนดค่าเสียหายอีกส่วนหนึ่งเพิ่มเติมขึ้นจากค่าเสียหายที่พิสูจน์ได้ โดยวัตถุประสงค์ของค่าเสียหายชนิดนี้จะกำหนดขึ้นเพื่อลงโทษจำเลยให้เข็ดหลาบ และป้องปรามมิให้ผู้ใดในสังคมถือเอาพฤติกรรมนั้นเป็นเยี่ยงอย่างอีกต่อไป

ด้วยเหตุที่หลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมิได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาใหม่ แต่ในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ได้ใช้หลักนี้มานานพอสมควรแล้ว ทั้งยังได้พบ ปัญหาบางอย่างที่เกิดขึ้นจากการกำหนดค่าเสียหายดังกล่าวด้วย วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมุ่งศึกษา ถึงหลักเกณฑ์การนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษไปใช้ในคดีละเมิดตามกฎหมายต่างประเทศ ทั้งประเทศในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ตลอดจนแนวโน้มและแนวทางที่ประเทศในระบบ กฎหมายซีวิลลอว์จะนำหลักดังกล่าวมาใช้ด้วย นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงแนวทางที่เหมาะสมใน การนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้กับการกำหนดค่าเสียหายในคดีละเมิดของไทย รวมทั้งผลดี และผลกระทบของค่าเสียหายชนิดนี้เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ว่าควรจะวางแนวทางการใช้ หลักค่าเสียหายเชิงลงโทษอย่างไร เพื่อให้หลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในคดีละเมิดของไทย มีประสิทธิภาพสูงสุด

จากการศึกษาพบว่า แม้การกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษจะทำให้ผู้กระทำละเมิดที่มี พฤติกรรมชั่วร้ายเกิดความเข็ดหลาบ และสามารถป้องปรามมิให้ผู้ใดในสังคมกระทำละเมิดด้วย พฤติกรรมแบบเดียวกันได้ แต่หากเป็นการนำมาใช้โดยมิได้วางหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม ค่าเสียหาย ชนิดนี้อาจก่อให้เกิดปัญหาตามมาภายหลัง ดังนั้นจึงต้องมีการบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมขึ้นเพื่อให้ การกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ทั้งส่วนของประมวลกฎหมายแพ่งและ พยานิชย์ และกฎหมายพิเศษที่เกี่ยวข้องกับความสงบสุขของสังคม โดยหลักเกณฑ์ที่สำคัญในการ กำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษมีดังนี้ ประการแรก ควรนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้ในคดี ละเมิดที่จำเลยมีพฤติกรรมชั่วร้าย กระทำละเมิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง และควรยกเว้นค่าเสียหายเชิงลงโทษในกรณีที่จำเลยได้รับการตัดสินลงโทษที่สามสมแก่พฤติกรรม อันชั่วร้ายตามกฎหมายอาญา หรือได้รับการตัดสินให้รับผิดในค่าเสียหายที่พิสูจน์ได้เป็นจำนวนที่ มากเพียงพอแล้ว ประการที่สอง ในการประเมินจำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษ ศาลจะต้องพิจารณา จากปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการกระทำละเมิดนั้น ๆ เช่น พฤติกรรมที่ชั่วร้ายของจำเลย ผลประโยชน์ที่จำเลยได้รับจากการกระทำละเมิด และฐานะทางการเงินของจำเลย เป็นต้น และประการที่สาม การกำหนดจำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษ ศาลจะต้องกำหนดค่าเสียหายที่ พิสูจน์ได้ในคดีนั้นเสียก่อน แล้วจึงนำไปคูณกับจำนวนเท่าที่เหมาะสม (ทั่วไปจะกำหนดไว้ที่สอง เท่า) เพื่อให้ได้อัตราสูงสุดของค่าเสียหายเชิงลงโทษ โดยศาลจะกำหนดค่าเสียหายชนิดนี้เป็น จำนวนเท่าใดก็ได้ แต่ไม่ควรเกินไปจากอัตราสูงสุดที่คำนวณไว้